

Norsk og internasjonal politikk i nordområdene

Innledning

Norsk og internasjonal politikk i de såkalte nordområdene er en bred og sammensatt tematikk. Kystvakten har ansvaret for håndteringen av noen av de mest sentrale oppgavene og utfordringene som Norge møter i denne forbindelse. Det behøver jeg selvsagt ikke fortelle dere noe om. Jeg vil derfor i stedet ta for meg en del av de øvrige aktuelle spørsmål som vi har å gjøre med når vi snakker om norsk og internasjonal politikk i nordområdene. Disse utgjør en lang rekke undertemaer med mer eller mindre klar innbyrdes sammenheng.

Innledningsvis vil jeg imidlertid si noen ord om de **overordnede perspektivene** for de sakskompleksene som vi her har å gjøre med:

Offisielle dokumenter – så som offentlige utredninger og stortingsmeldinger – er ikke alltid den mest spennende lesning, men det er her vi finner beskrivelser av sentrale politiske utfordringer og problemstillinger, og ikke minst, redegjørelser for hvordan de ansvarlige myndigheter håndterer slike saker. Dette gjelder også med hensyn til norsk utenrikspolitikk, vår sikkerhets- og forsvarspolitikk og vår nordområdepolitikk.

Hva utenriks- og sikkerhetspolitikk angår, skal først og fremst nevnes **St.meld. nr.15 (2008-2009) Interesser, ansvar og muligheter – Hovedlinjer i norsk utenrikspolitikk**. Dette er det helt sentrale policy-dokumentet, som forteller hvilke utenriks- og sikkerhetspolitiske utfordringer Norge står overfor, - ikke bare i nord men i det hele tatt, og hvordan landets myndigheter forholder seg til disse utfordringene. Denne stortingsmeldingen har også et eget kap.5 (s.44-50) som handler om nordområdene, og hvor overskriften kort og godt lyder "**Nordområdene vil fortsatt være av særlig betydning for Norge**".

Hva menes med "Nordområdene"?

Slik betegnelsen **nordområdene** opp gjennom årene har vært brukt i norsk samfunnsdebatt og offentlige dokumenter, er det et ytterst sammensatt begrep. Fjernsynsfiguren Fleksnes uttalte en gang følgende dypsindighet om fenomenet *trekkspill*: - "Trekkspill, - ja det er elastisk begrep". Så også med uttrykket *nordområdene*. Det er et **elastisk** begrep, som i likhet med trekkspillet kan trekkes helt ut i sin fulle bredde, eller skvises sammen til en snever greie. Det

er videre et **dynamisk**, men kanskje først og fremst et **politisk** (snarere enn et rent geografisk) **begrep**. Og det er et begrep som har skiftet både vekt, innhold og retning opp gjennom de siste vel 40 år.

Her er det nyttig å rekapitulere litt *historikk*:

Uttrykket "nordområdene" kom på mote som en del av norsk politisk sjargong fra ca. 1973. Det ble da flittig brukt av daværende utenriksminister Knut Frydenlund og forsvarsminister Alv Jakob Fostervoll, med særlig referanse til området Svalbard/Barentshavet. Slik det dengang ble brukt, hadde begrepet et nærmest rent sikkerhetspolitisk innhold, hvor bakteppet var Norges strategisk utsatte posisjon i lys av den sovjetiske styrkeoppbygging på Kola og den sovjetiske Nordflåtens utvidede øvelsesmønster.

Etter Sovjetunionens sammenbrudd og Den Kalde Krigens offisielle avslutning kom den sikkerhetspolitiske dimensjonen av nordområdebegrepet mer i bakgrunnen. På 1990-tallet ble det i stedet fokus på det nye Barentsregion-samarbeidet i nord, samtidig som det en stund på slutten av 1990-tallet ble mer populært å snakke om Norges "nærområdepolitikk". Når vi nærmer oss vår egen tid, ser vi fremveksten av det som gjerne kalles det "**nye nordområdebegrepet**" og "**den nye nordområdepolitikken**". Da den rød-grønne koalisjonsregjeringen tiltrådte høsten 2005, erklærte den nordområdene som "**Norges viktigste satsingsområde i utenrikspolitikken**". På det tidspunktet var imidlertid "nordområdene" for lengst blitt et høyprofilert stikkord i norsk politisk debatt.

Ingen annen politiker har i den grad identifisert seg selv med nordområdebegrepet som vår daværende utenriksminister Jonas G. Støre. Men allerede Støre bemerket så tidlig som i 2008 at etter at han ble utenriksminister hadde han oppdaget hvordan nordområdebegrepet i stadig større grad falt sammen med et bredere arktisk perspektiv. Da Espen B. Eide avløste Støre september 2012 inntraff en merkbar endring i retorikken: Eide foretrakk åpenbart heller å snakke om "Arktis" enn om "nordområdene". Vår nåværende regjering har i det store og hele arvet forgjengernes politikk og retorikk, uten foreløpig å ha satt noe særlig nytt, eget preg på noen av delene.

"Nordområde-satsingen"

Denne "**nordområde-satsingen**" har kommet til uttrykk i en strøm av policy-dokumenter i løpet av de siste drøyt 10 årene. Blant de viktigste kan særlig flg. fremheves:

- St.meld. nr.12 (2001-2002) Rent og rikt hav
- NOU 2003:32 "Mot nord!" (Orheim-utvalgets rapport, 8. desember 2003)
- St.meld. nr.30 (2004-2005) Muligheter og utfordringer i nord (15. april 2005)
- St.meld. nr.8 (2005-2006) Helhetlig forvaltning av det marine miljø i Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten
- Barents 2020 – Et virkemiddel for en fremtidsrettet nordområdepolitikk (sept. 2006)
- Regjeringens nordområdestrategi (1. desember 2006)
- Nye byggesteiner i nord – neste trinn i regjeringens nordområdestrategi (12. mars 2009)
- Meld. St.10 (2010-2011) Oppdatering av forvaltningsplanen for det marine miljø i Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten
- **Meld. St.7 (2011-2012) Nordområdene – Visjon og virkemidler (18. november 2011)**

Sistnevnte er det sentrale policy-dokumentet som dekker alle de ulike elementene som inngår i det som med bred penn omtales som "nordområde-politikken". Her kan vi blant annet lese at de **sentrale utenrikspolitiske målene** i nordområdepolitikken er følgende:

- å trygge fred, stabilitet og forutsigbarhet
- å sikre en helhetlig økosystembasert forvaltning som tar vare på naturmangfoldet og gir grunnlag for en bærekraftig utnyttelse av ressursene
- å styrke det internasjonale samarbeidet og den internasjonale rettsorden
- å styrke grunnlaget for sysselsetting, verdiskaping og velferd i hele landet gjennom regional og nasjonal satsing, i samarbeid med partnere fra andre land og med berørte urfolk

Videre blir det slått fast at de retningsgivende begrepene for regjeringens satsing på nordområdene er henholdsvis **kunnskap, aktivitet og nærvær**.

I nordområdemeldingen blir Norges sikkerhets- og forsvarspolitik omhandlet særskilt i et eget kap.6 (s.63-88) med titelen "Sikkerhet og forsvar", noe som uttrykkelig tydeliggjør den innbyrdes sammenheng mellom norsk utenrikspolitikk samt, mer spesifikt, vår sikkerhetspolitikk, forsvarspolitik og nordområdepolitikk.

Skipsfart i Arktis – i dag og i fremtiden. (Vil det bli så omfattende som først antatt?)

Disse spørsmålene kunne i og for seg være tema for et eget foredrag. En hovedutfordring her er at det er lett å blande sammen fakta og meninger.

For hva er det egentlig vi tidligere har antatt? I hundrevis av år har det vært en fantasidrøm om å kunne utnytte Nordøstpassasjen i kommersielt øyemed, for skipsfart mellom Nordvest-Europa og Den fjerne Østen. Blant de antatte fordelene som dette ville kunne medføre, har

det særlig vært pekt på at avstandene ville være så mye kortere. For eksempel har det vært anslått at en eventuell seilingsled mellom Rotterdam og Yokohama ville gi en besparelse på omkring 7 tusen km.

NB! Vi snakker her om *gjennomseiling* – ikke å forveksle med den skipstrafikken som russerne allerede i lang tid har drevet mellom Nordvest-Russland og havnene langs nordkysten av Sibir (råvarer ut – forsyninger inn, i første rekke nikketransporten mellom Murmansk og Dudinka), altså den delen av Nordøstpassasjen som russerne kaller "Den nordlige sjørute" eller Severnyj Morskoy Put' – et uttrykk som vi beklageligvis har importert (riktignok via engelsk Northern Sea Route). I den grad vi bruker uttrykket "Den nordlige sjørute", bør vi være klar over at dette fortrinnsvis er et russisk begrep med et i hovedsak politisk/administrativt innhold.

Opp gjennom årene har da også russiske - og tidligere sovjetiske – myndigheter gitt signaler om at også andre lands fartøyer ville være velkomne til å benytte seilingsleden gjennom Nordøstpassasjen – selvsagt underlagt russiske regler inkl. avgifter (blant annet for los- og isbrytertjenester).

Sovjetunionens sammenbrudd medførte fornyet interesse for slike muligheter, noe som utløste flere artige initiativer. Her vil jeg spesielt nevne det såkalte INSROP (International Northern Sea Route Programme) – et gigantisk forskningsprosjekt som Fridtjof Nansen Institutt (FNI) på Polhøgda tok initiativet til og hadde styringen med. Prosjektet var et treparts norsk/russisk/japansk samarbeid, som kostet flere titalls millioner kroner, og som ble finansiert dels av norske myndigheter, dvs. Utenriksdepartementet (UD) og Norges Forskningsråd, dels av en søkkrik japansk tidligere krigsforbryter. Prosjektet resulterte i et hundretalls forskningsrapporter om muligheten for skipsfart gjennom Nordøstpassasjen.

I månedsskiftet juni/juli 1993 fant det også sted en svær konferanse i Murmansk om samme tema. Arrangørene var Den Norske Atlanterhavskomiteé (DNAK) i samarbeid med den norske Kystvakten og den russiske Nordflåten. Arrangementet omfattet også et seminar om bord på K/V Andenes på sjøen fra Tromsø til Murmansk. Selv deltok jeg i personlig kapasitet, men jeg var på dette tidspunktet byråsjef i UD's Polarseksjon, og jeg husker at jeg skrev hovedinnlegget for lederen av den norske delegasjonen, - statssekretær Elsa Eriksen fra Forsvarsdepartementet.

På samme tid (1993-94) ble jeg satt til å lede Barentsrådets arbeidsgruppe for Den Nordlige Sjørute (WG-NSR). I og med at EU var medlem av Barentsrådet vakte dette stor interesse blant EU-landenes ambassader i Oslo, og disse (sammen med Russlands ambassade) var ivrige deltagere i arbeidsgruppen. Ivrige, men ikke særlig produktive – ingen var istand til å bidra med noe som helst. Så for at vi i det hele tatt skulle ha noe å snakke om, inviterte jeg til hvert møte FNI for å komme og oppdatere oss om fremdriften i INSROP-prosjektet – og det gjorde de, åpenbart med glede.

Ingen av disse initiativene og aktivitetene som jeg her har nevnt, førte den gang (på 1990-tallet) til noen merkbar økning av skipsfarten i området.

Derimot har det gjennom de siste 4-5 årene funnet sted et betydelig oppsving i så måte. Dette har ført til en del til dels dramatiske medieoppslag. Ifølge *Aftenposten* 2. august 2013 uttalte direktør Leiv Lunde ved Fridtjof Nansens Institutt (FNI) at "Trafikkutviklingen de siste årene er gått fortere enn noen på forhånd hadde trodd", og det ble opplyst at mens denne seilingsleden i 2010 ble benyttet av kun 4 skip, gikk hele 46 skip gjennom Nordøstpassasjen i 2012. Samme avisartikkel siterte også skipsrederen Felix Tschudi: - "Shippingbransjen har i løpet av de siste årene forstått at Nordøstpassasjen er et reelt alternativ til andre seilingsruter og ikke bare en vag fremtidsvisjon".

På dette området har samme Tschudi vært noe av en pionér: I september 2010 (da isforholdene var på det aller gunstigste) sendte han en dansk isforsterket såkalt Panamax båt "Nordic Barents" med jernkonsentrat fra Kirkenes til Kina. Pga. dybdebegrensningene tok man ikke risikoen på å laste skipet dypere enn at den kunne seile det grunne Sannikov-stredet. Selv om dette ikke er den mest lønnsomme måten å operere på, fant man det likevel verdt å ta "snarveien" i forhold til å gå via Suez eller rundt Afrika med lasten. Rederiet skal ha betalt 146 000 Euro for isbrytereskorte og losavgift. At man på en slik reise må gå ca. 80 n. mil fra kysten i Laptev-havet for å ha nok vann under kjølen illustrerer de utfordringene det er å seile langs Sibirkysten.

Jeg nevnte innledningsvis **Nordområdemeldingen** - Meld.St.7 (2011-2012). I denne meldingen varslet regjeringen at den ville legge til rette for sikker sjøtransport og maritim næringsvirksomhet i nord. På bakgrunn av dette nedsatte UD en faggruppe med oppdrag å vurdere norske interesser – "i lys av at nordlige hav- og kystområder i økende grad blir tilgjengelig for skipsfart", som det het i oppdraget. Faggruppen avla sin rapport 15. april i fjor, i form av et vakkert illustrert 68-siders dokument benevnt "**Økt skipsfart i Polhavet** –

muligheter og utfordringer for Norge". Jeg skal ikke gå nærmere inn på innholdet av rapporten, bare nevne at den kan skaffes fra Departementenes Servicesenter.

Det har i senere år vært mye snakk om at klimaforandringer (NB! Regionale, ikke globale) i Arktis har medført at farvannene nord for Sibir er isfrie i lengre tidsrom og dermed noe som har muliggjort forlengelse av seilingssesongen. Man skal imidlertid være klar over at selv om man et par måneder i året vil kunne seile i relativt isfrie farvann, vil alltid meteorologiske forhold skape svært vanskelige forhold på deler av ruten.

Det er i det hele tatt en rekke utfordringer knyttet til skipsfart i arktiske farvann, blant annet når det gjelder sjøsikkerhet, miljø, beredskap, overvåking og kontroll. Kostnadene knyttet til isklassifisering er store. Mørketiden om vinteren, fare for nedising av fartøyer og betydelige forsikringspremier er andre kostnadsdrivere. Og ikke minst må regulariteten forventes å bli lavere enn for andre handelsruter. I regi av Arktisk Råd er det utført en omfattende studie – **Arctic Marine Shipping Assessment** – av skipsfart i Arktis. Utredningen gir en analyse av forventet utvikling og har en mengde konkrete anbefalinger for styrket sikkerhet.

Når det spesielt gjelder Nordøstpassasjen må en ta i betraktning at allerede 2-3 måneder etter minimal isutbredelse vil det kunne være påkrevet å seile over 2000 n. mil gjennom is og stummende mørke (selv med et betydelig mildere klima – noe man på ingen måte vil kunne ta for gitt). Tatt i betraktning at det internasjonale shippingmiljøet fortsatt kun har en svært begrenset flåte av kostbare isklassede skip, vil det være lite sannsynlig at gjennomgående skipsfart i Nordøstpassasjen blir noe annet enn kun en spennende nisje de neste 20 årene. Den avgjørende faktoren i så måte vil til syvende og sist være *økonomien*. Etter min oppfatning er det derfor liten grunn til å ha overdrevne forventninger til utsiktene for omfattende skipsfart i Arktis.

Om enkelte foretaksomme skipsredere som Felix Tschudi eller det såkalte "Centre for High North Logistics" (CHNL, som Tschudi står bak) ønsker å satse på å utvikle lønnsom skipsfart i Arktis, er dette selvsagt greit nok – og flott om det lykkes! Jeg ser for min del ikke noe behov for at dette bør være et prioritert satsingsområde for norske myndigheter.

Mulighetene for ytterligere klimaendringer på lengre sikt har gitt næring til spekulasjoner om fremtidig omfattende skipsfart i Arktis ikke bare gjennom Nordøstpassasjen men kanskje til og med tvers gjennom selve Polhavet, dersom dette skulle bli isfritt i kortere eller lengre

tidsrom. Om perspektivene for en slik utvikling har jeg ingen kommentarer ut over at de er nettopp det – nemlig spekulasjoner

Søk- og redningsberedskap i forbindelse med økt aktivitet i Polhavet og i "den nordlige sjørute"

Den norske redningstjenestens ansvarsområde (SRR) strekker seg nordover fra 57⁰ N. i Nordsjøen opp til Nordpolen, og fra 0-meridianen til 35 grader øst. Redningstjeneste på land er et rent nasjonalt anliggende (jfr. Kgl.res. av 4. juli 1980 "Organisasjonsplan for Redningstjenesten"). Redningstjeneste til havs og i luften verden over er underlagt et regelverk fastsatt gjennom internasjonale konvensjoner av IMO (International Maritime Organization) og ICAO (International Civil Aviation Organization). I tillegg har Norge inngått en rekke bi- og multilaterale avtaler med naboland.

Eksempelvis inngikk Norge, Sverige, Finland og Russland i 2008 en avtale om redningssamarbeid i Barentsregionen, og med særlig formål å yte hverandre gjensidig bistand over landegrensene i en krise- eller ulykkessituasjon. Øvelser er i så måte et viktig virkemiddel, og med dette for øye arrangeres øvelsen ***Barents Rescue*** annethvert år.

Av særlig interesse i et videre perspektiv er den avtalen om søk- og redning i Arktis som er inngått mellom de åtte statene som er medlem av Arktisk Råd (Norge, Danmark, Canada, USA, Russland, Island, Finland og Sverige). Avtalen er formelt sett ikke en del av selve Arktisk Råd, men ble undertegnet i forbindelse med Arktisk Råds ministermøte i Nuuk 12. mai 2011.

Når det gjelder avtalens formål, kan det kort sies at sentrale målsettinger (iflg. Justisdepartementets pressemelding nr. 26/2011) har vært å dele Arktis i hensiktsmessige søk- og redningsansvarsregioner, å etablere nasjonale kontaktpunkter og samarbeidsmekanismer, samt å legge til rette for informasjonsdeling og gjensidig bistand og assistanse. Dette er praktiske forholdsregler, som etablerer hensiktsmessige rammer og til dels også retningslinjer for eventuelle konkrete samarbeidstiltak – hvis og når behovet skulle oppstå. Dette betyr at avtalens konkrete innhold ikke kan sies å være spesielt oppsiktsvekkende, i og for seg. Søk- og redningsavtalen må imidlertid sies å ha en viktig politisk symboleffekt, som et første eksempel på at Arktisk Råd ikke bare er en uforpliktende prateklubb, men at drøftelsene som foregår i Arktisk Råd også har ført til inngåelsen av en forpliktende regionale samarbeidsavtale.

Avtalen trådte i kraft 19. januar 2013. Det er såpass kort tid siden at det heller ikke er så mye å si når det gjelder erfaringer om hvordan avtalen har virket hittil.

Arbeidet med IMOs "Polar Code"

Om arbeidet med IMOs polarkode er det p.t. ikke så veldig mye å fortelle. IMO har allerede i en årrekke hatt ikke-bindende retningslinjer for skip som ferdes i Arktis og Antarktis. Det finnes også retningslinjer for cruiseskip som skal sikre at de planlegger for sikker seilas.

Utvikling av bindende krav i polarområdene for å styrke sikkerheten og trygge miljøet ble satt på IMOs dagsorden i 2009 etter initiativ fra Danmark, Norge og USA. Det ble besluttet at dette skulle utvikles i en egen kode, - Polarkoden. Norge leder dette arbeidet i underkomitéen i IMO som forhandler frem utkast til Polarkode.

Det er enighet om å utvikle denne som tilleggskrav til eksisterende IMO-regelverk. Overholdelse av annet internasjonalt regelverk forutsettes dermed å ligge i bunnen. Koden skal være risikobasert, og ha som mål å sikre like god sikkerhet for personer og for beskyttelse av miljøet som i andre havområder. Reglene skal hovedsakelig bestå av funksjonskrav som skal imøtekomme forhold som er spesielle for polarområdene – så som harde klimatiske forhold, avsidesliggende farvann med store avstander og få redningsressurser, samt høy miljøfølsomhet.

Regelverket skal omfatte sertifisering, skipsdesign, utstyr og systemer, operasjon/drift og beskyttelse av miljøet. Tilleggskrav til opplæring vil bli inkludert i STCW-konvensjonen (Den internasjonale konvensjon om normer for opplæring, sertifikater og vakthold for sjøfolk). Det er også tatt initiativ til å revidere de generelle standardene for utslipp fra skip med begrunnelse i spesiell sårbarhet i Arktis.

En bindende Polarkode vil tidligst kunne tre i kraft i 2016.

Internasjonal interesse for Barentshavet og Polhavet, f.eks. fra Kina og EU. Hvordan kan disse landene påvirke utviklingen i området, og hva ønsker de å oppnå?

Som nevnt i det foregående deltok EU for 20 år siden deltok i Barentsrådets såkalte Arbeidsgruppe for Den nordlige sjørute (WG-NSR). EU utviser stadig stor interesse for havområdene i Arktis, men fokus for interessen har forflyttet seg fra Barentsrådet til Arktisk Råd. Forholdet til Arktisk Råd er blitt noe av en prestisjesak: Mens tre EU-land (Danmark, Sverige og Finland) er medlem av Arktisk Råd på egne vegne, har EU-kommisjonen hatt

status som observatør på ad hoc-basis. I likhet med Kina og flere andre land har EU imidlertid i årevis jobbet for å få status som permanent observatør. På Arktisk Råds ministermøte i fjor (15. mai 2013) ble det besluttet å gi 6 land slik status: Kina, India, Italia, Japan, Singapore og Syd-Korea. Man var også enige – "i prinsippet", som det ble sagt - om at også EU skulle få slik status, men dette ble gjort avhengig av at EU og Canada fikk løst sine innbyrdes uoverensstemmelser – og det har ennå ikke skjedd.

Så til spørsmålene om hvordan disse partene kan påvirke utviklingen i området, og hva de ønsker å oppnå – det være seg i Arktisk Råd-sammenheng eller i videre forstand i Arktis?

Den mest nærliggende og observérbare formen for påvirkning er etter undertegnedes oppfatning at interessen internasjonalt – den som utenforstående aktører legger for dagen – også bidrar til å piske opp stemningen blant de stedlige, regionale aktører – dvs. bevisstgjøre landene innenfor Arktis om at de befinner seg i et viktig område hvor en viktig utvikling skjer eller vil kunne komme til å skje.

Med hensyn til hva de utenforstående aktørene ønsker å oppnå, er hovedmotivet trolig muligheten for å være med på det som skjer hvis og når utsiktene for mer omfattende skipsfart skulle materialisere seg. Det forlyder at Russland er i forhandlinger med koreanske rederinteresser om bruk av Den nordlige sjørute for olje- eller gasstransport. Kina har allerede én isbryter ("Snow Dragon", som fikk masse internasjonal publisitet omkring et tokt til Nordpolen i september 2012), og planlegger å sette ytterligere en isbryter i tjeneste i inneværende år. I september 2013 foretok et kinesisk rederi for første gang en kommersiell gjennomseiling i Arktis, og det hevdes at innen 2020 vil inntil 15 prosent av Kinas utenrikshandel skje i hovedsak som containertrafikk i Nordøstpassasjen. (Hvor sannsynlig dette er, skal jeg ikke ha noen formening om). Vi registrerer videre kinesiske planer om offshore oljeleting utenfor sydøstkysten av Island, og kinesisk interesse for å finansiere et større internasjonalt prosjekt for utnyttelse av jernmalforekomster på Grønland. Kinas aktivitet i nord synes altså i betydelig grad å være motivert av utsiktene til å skaffe seg et brohode i eventuell utnyttelse av naturressurser. For EUs vedkommende har det fra tid til annet blitt tilkjennegitt et ønske om å ha et ord med i laget hvis og når det kan vise seg mulig å utnytte eventuelle fiskeressurser i Polhavet (en mulighet som riktignok ikke synes å bli nevneverdig aktuell i overskuelig fremtid). I så måte kan interessen for Arktisk Råd ses som uttrykk for ønske om å posisjonere seg. Både for EUs og (enda mer) for Kinas vedkommende må også interessen for Arktis ses som uttrykk for en mer generell ambisjon om å hevde seg i

global sammenheng. Det er i dette perspektivet en må forstå den smule irritasjon som er kommet til uttrykk fra utenforstående over det forhold at de fem kyststatene til Polhavet – dvs. Norge, Danmark (Grønland), Canada, USA og Russland – har hatt møter seg i mellom om mulige fremtidige fiskerispørsmål. Den mest irriterte part i så måte har imidlertid vært Island, som regner seg som et arktisk land og er medlem av Arktisk Råd, men som har vanskelig for å forsones seg med at de faktisk ikke har kystlinje mot selve Polhavet.

Her ser vi en utvikling som nå i en årrekke er blitt hausset opp i media – i Norge så vel som internasjonalt – hvor noen ser for seg et scenario med et strategisk og geopolitisk kappløp om naturressurser og makt i Arktis. Her kan selvsagt mye tenkes, men vi skal ikke glemme at sammenlignet med mesteparten av verden for øvrig er Arktis en region hvor en veletablert internasjonal rettsorden råder, en region preget av stabile forhold i politisk og folkerettslig henseende. I den grad det består et konfliktpotensiale i Arktis, kan jeg ikke se at det vil være en funksjon av eventuelle nye, dramatiske utviklingstrekk av geopolitisk karakter eller forbundet med et eventuelt ressurskappløp.

Hvis det er ett utviklingstrekk som skal fremheves som spesielt urovekkende, er det ikke den økte interesse som utenforstående, ikke-arktiske stater legger for dagen, men Russlands tradisjonelle og ubendige tilbøyelighet til å ville vise muskler i det de oppfatter som sin egen bakgård - sine egne nærområder (jfr. president Putins uttalelser i møtet i Russlands nasjonale sikkerhetsråd 23. april, hvor han blant annet annonserte at Russlands militære makt i nord skal styrkes).

Persontrafikk på den norsk-russiske grensen. Erfaringer med grenseboerbevis etc.

Sovjetunionens sammenbrudd og åpningen av Jernteppet betydde en radikal forandring med hensyn til persontrafikken over den norsk-russiske grensen, - en trafikk som tidligere hadde vært helt minimal. Behovet for å håndtere de utfordringene som denne nye situasjonen innebar, var et hovedhensyn bak opprettelsen i 1992 av et norsk generalkonsulat i Murmansk (hvilket også innebar opprettelsen av et russisk generalkonsulat i Kirkenes). Da jeg selv for 20 år siden tiltrådte stillingen som norsk generalkonsul i Murmansk, var dette allerede blitt den norske utenriksstasjon som hadde overlegent flest visumsaker. Siden den gang har grensetrafikken bare økt enormt i omfang.

I fjor (2013) ble det således registrert et rekordhøyt antall på hele 320 tusen personer som krysset grensen ved Storskog. Av disse var den overveldende majoriteten (ca. 239 tusen)

russere som ville besøke Norge. Dette er en utvikling som det har vært direkte oppmuntret til fra norsk side.

Mellom Norge og Russland har det i alle år hersket gjensidig visumplikt, men vi skal ikke legge skjul på at dette – som ledd i Norges politikk med hensyn til Barentsregion-samarbeidet – har vært praktisert adskillig mer liberalt fra norsk enn fra russisk side. (F.eks. tar ikke vi oss betalt for å utstede visum til russiske borgere). Samtidig må vi ta hensyn til at den norske grensestasjonen ved Storskog også er Schengen-områdetets grenseport mot Russland, noe som selvsagt betyr at Norge her har et særlig ansvar.

Som ledd i en politikk som tar sikte på å lette samkvemet mellom lokalbefolkningene i de grensenære områdene, har norske myndigheter i årevis ivret for å få til en gjensidig ordning med grenseboerbevis til erstatning for kravet om visum. En norsk-russisk avtale om dette ble undertegnet 2. november 2010 og trådte i kraft den 29. mai 2012. Avtalen medfører at fastboende i de delene av Norge og Russland som ligger mindre enn 30 km fra riksgrensen kan søke om grenseboerbevis. Dette dreier seg om 9000 personer på norsk side (Sør-Varanger) og inntil 45 tusen personer på russisk side (Zapoljarnyj, Korzunovo, deler av Nikel' og Petsjenga). Innehaverne av grenseboerbevis kan oppholde seg uten visum i inntil 15 dager i strekk i nabolandets grenseområde.

Erfaringene hittil tyder på at ordningen er populær og at mange benytter seg av den.

Nordområdesatsingen – hva betyr den i praksis

Om nordområdesatsingen og hva den har betydd i praksis kan det skrives tykke bøker. Det har da også blitt gjort, og i betydelig omfang. Her skal jeg bare nevne én, som ble utgitt ved årsskiftet 2007/08 av FNI-forskerne Geir Hønneland og Leif Christian Jensen.

I denne boken - som hadde den treffende tittelen *Den nye nordområdepolitikken* – stilte forfatterne spørsmålet: - "Er det i det hele tatt noe nytt i den 'nye' nordområdepolitikken?" Og de besvarte selv spørsmålet ved å peke på at "Den virkelig nye nordområdepolitikken er først og fremst en serie offentlige dokumenter og enkelte nye aktiviteter som følger av disse". Og de stilte videre følgende forsiktige spørsmål: - "Kan det tenkes at 2000-tallets nordområdepolitikk vil huskes mer for sine innenrikspolitiske enn for sine utenrikspolitiske resultater?". I det hele tatt skinte det gjennom at de to forskerne på det tidspunktet – altså for 6-7 år siden - ikke så for seg at nordområdesatsingen i praksis hadde betydd all verden. Det

var altså den gang, men jeg har ikke sett noe tegn på at FNI-forskerne i dag ville ha kommet til noen radikalt annerledes konklusjoner.

Etter mitt syn må **nordområdesatsingen** først og fremst betraktes som et **politisk motivert retorisk grep**. Fordi nordområdene er blitt et honnørord, er det viktig for politikerne å vise at dette er noe som står på dagsorden og at de selv er på banen. I praksis dreier satsingen seg om tiltak som stort sett ville ha kommet uansett om man hadde brukt merkelappen nordområdesatsing eller ei. Og disse tiltakene har vært ledsaget av høytflyvende retorikk. Mange vil formodentlig ha lagt merke til at vår tidligere utenriksminister Jonas Støre i særdeleshet var en mester i å formulere seg på en måte som bar bud om at den rødgrønne regjeringen og han selv hadde sett lyset – at de hadde epokegjørende visjoner som de var i ferd med å virkeliggjøre, besluttsomt og med djerv handlekraft.

Det uten sammenligning viktigste konkrete resultatet som er oppnådd i nordområdene på det utenrikspolitiske området, var inngåelsen i 2010 av en **avtale med Russland om avgrensningen i Barentshavet**. Og dét var vel å merke resultatet av en forhandlingsprosess som hadde pågått siden september 1970 – ganske så uavhengig og uanfektet av 2000-tallets nordområdesatsing.

Samarbeidsfora i nordområdene

Her er det hensiktsmessig å skjelne mellom **bilaterale** og **regionale** samarbeidsfora.

Bilateralt betyr her forholdet **Norge/Russland**: Forbindelsene mellom våre to land utspiller seg innenfor en rekke både formelle fora og mer uformelle møteplasser. Blant de formelle fora vil jeg fremheve Den blandede **fiskerikommisjon** (etablert i 1975) som den overlegent viktigste. Som dere kjenner til, deltar Kystvakten normalt i de årlige Kommisjonsmøtene, hvor partene i tillegg til fastsettelse og fordeling av fiskekvoter har lagt mye arbeid i å utvikle omforente tekniske reguleringer (maskevidde, minstemål osv.). Kystvakten deltar også i Kommisjonens såkalte Permanente Utvalg for kontrollspørsmål, - et organ som i en årrekke har vært ledet av Fiskeridirektoratet. Arbeidet her har vært viktig for etablering av omforente fiskerikontrollrutiner.

Dette samarbeidet omtales ofte som at Norge og Russland driver "fellesforvaltning" av fiskeressursene i Barentshavet. Dette er **ikke** riktig – vi har fortsatt en nasjonal fiskeriforvaltning, selv om den russiske part nok gjerne skulle sett at vi gikk med på et fellesstyre på dette området. Her er det – på norsk side - et klart behov for en bevisst

begrepsforståelse, og å holde tungen rett i munnen. La det ikke være tvil om at både Fiskeridirektoratet og Kystvakten er underlagt suveren norsk nasjonal myndighet. Derimot er det korrekt at vi har et høyt utviklet forvaltningssamarbeid med Russland på fiskeriområdet. Det er viktig at vi er klar over distinksjonen her, og ikke uforvarende går russernes ærend.

Vi har videre en blandet **Miljøkommisjon** (opprettet i 1988, og som på norsk side forvaltes av Miljøverndepartementet), og dessuten en tilsvarende kommisjon for næringsøkonomiske spørsmål – sistnevnte en etterlevning etter den norsk-sovjetiske "TØIS-Kommisjonen" (Kommisjon for Teknisk, Økonomisk og Industrielt Samarbeid). Denne håndteres fra norsk side av Næringsdepartementet. Et annet bilateralt forum som har overlevd siden sovjetperioden er den såkalte **INCSEA**-avtalen, inngått 1. oktober 1990 med formål å forhindre episoder til sjøs utenfor territorialfarvannet. Innen rammen av denne avtalen, som forvaltes av våre forsvarsmyndigheter, holdes det jevnlig møter. Om disse møtene har noen praktisk funksjon ut over hyggelige sosiale samvær, skal jeg ikke ha noen formening om. I tillegg er det etablert ulike regulære kontakter mellom de to lands militære myndigheter (f.eks. mellom ØKN og Nordflåtens ledelse).

Blant **regionale samarbeidsfora** er det naturlig å peke på **Barentsregion**-samarbeidet ("Den Euro-Arktiske Barentsregion"), som ble etablert mellom Norge, Sverige, Finland, Russland samt EU-Kommisjonen ved undertegningen av Kirkenes-erklæringen 11. januar 1993.

Dette samarbeidet er organisert i hovedsak på to nivåer – **Barentsrådet** (mellom partenes sentralmyndigheter) og **Regionrådet** (hvor kontaktene skjer på fylke/län/oblast-nivå). Barents-samarbeidet kunne også ha vært tema for et eget foredrag. Her vil vi nøye oss med å notere at det praktiske/konkrete samarbeidet foregår innenfor rammen en underskog av komitéer, arbeidsgrupper, arbeidsprogrammer og –prosjekter og mer uformelle kontakter, alt sammen mer eller mindre koordinert av Barents-sekretariatet i Kirkenes (og i stor grad finansiert av nasjonale myndigheter via Barents-sekretariatet).

Det mest prominente regionale samarbeidsforumet er imidlertid **Arktisk Råd**. I tillegg til de åtte medlemmene (statspartene) som jeg har nevnt i det foregående, har tre regionale urfolksorganisasjoner status som "permanent participants". I tillegg kommer en stadig voksende gruppe permanente observatører. Arktisk Råd ble opprettet i 1996, i realiteten som en overbygning eller et paraplyorgan over en rekke allerede etablert samarbeidsprosesser – i hovedsak innen miljøvern og miljøforskning. I senere år har Arktisk Råd imidlertid beveget seg i retning av å bli en fastere organisasjon, særlig etter at det i 2011 ble besluttet å etablere

et permanent sekretariat i Tromsø. Norge har vært noe av en pådriver i denne utviklingen, og det gjelder også med hensyn til å ønske utenforstående parter velkommen inn som permanente observatører. I hvilken grad dette har vært en klok politikk, kan det være ulike meninger om.

Mens Arktisk Råd har åtte medlemsland, er det bare fem av disse – hhv. Norge, Danmark (Grønland), Canada, USA og Russland – som er kyststater til selve Polhavet. Dette gir et ulikt geografisk perspektiv, noe som kom til uttrykk da disse fem kyststatene i juni 2008 ble enige om den såkalte Illulissat-erklæringen. Kjernen i denne erklæringen var å fastslå at det i Arktis ikke består noe folkerettsrettslig vakuum som skulle tilsi behov for noe nytt avtaleverk med eventuell deltagelse av utenforstående stater.

Spesielt fra amerikansk side (sterkt tilskyndet av miljø-organisasjoner som PEW) har det nå i en årrekke vært ivret for å få istand en avtale om et moratorium (dvs. i realiteten et forbud) mot fiske i Polhavet. Dette forslaget har møtt svært liten entusiasme fra de øvrige fire kyststatsparter, som ikke har sett noe behov for en folkerettslig bindende avtale. Særlig fra norsk og russisk side har det blitt vist til at all forskning tyder på at det ikke i overskuelig fremtid vil være grunnlag for slikt fiske i disse i all hovedsak isdekte havområdene. Spørsmålet har imidlertid i løpet av de siste 4-5 år vært gjenstand for omfattende møtevirksomhet – dels på ekspertplan i hovedsak mellom forskere, dels på embetsnivå mellom de fem Polhavsstatenes myndigheter.

På et møte i Nuuk i slutten av februar i år ble partene likevel enige om en erklæring som langt på vei innebærer en tilslutning i praksis til det amerikanske forslaget.

Når jeg i det foregående har fremhevet **bilaterale** og **regionale samarbeidsfora**, er dette naturlig i lys av de spesielle regionale forhold – geografisk og klimatisk – som gjør seg gjeldende i Arktis. Samtidig må vi være oppmerksom på at Arktis ikke er så til de grader annerledes at det skulle tilsi andre typer regelverk og andre samarbeidsformer enn dem som gjelder i resten av verden. I Arktis som i verden for øvrig gjelder det samme grunnleggende globale avtaleverk og internasjonale kjøreregler som ellers. I bunnen ligger FNs Havrettskonvensjon av 1982, og den gir også retningslinjer som statene må følge i den grad de måtte finne behov for annet utfyllende regelverk eller samarbeidsarrangementer.

LITTERATURLISTE

Odd Gunnar Skagestad:

Publikasjoner vedrørende Arktis og ”nordområdene”

- ”Svalbard og Norge”, artikkel i tidsskriftet Farmand, nr.15, 11. april 1970, s.25-27;
<http://ogskagestad.net/SvalbardFarmandApril70.pdf> .
- Norsk polarpolitikk. Hovedtrekk og utviklingslinjer i norsk polarpolitikk 1905-1970, stensilert avhandling, Universitetet i Oslo/Fridtjof Nansen-Stiftelsen på Polhøgda (studie AA:H001), mai 1971, 318 sider. (revidert og ajourført utgave utgitt i bokform ved Dreyers Forlag i 1975)
- De norske besittelser i Nord-Ishavet – En sikkerhetspolitisk analyse, utredning utarbeidet på oppdrag av E-staben (Forsvarets Overkommando) 1971, 61 sider; samt
<http://ogskagestad.net/NordIshavetSikkerhetspolAnalyse71.pdf> (avgradert og frigitt mai 2004; nyutskrevet utg. 56 sider)
- ”Debatten om sovjetmarinen og Norges sikkerhet”, artikkel i tidsskriftet Dialog, nr.1, mars 1972, s.16-19;
<http://ogskagestad.net/SovjetmarinenDialogMars72.pdf> .
- ”Internasjonalt samarbeid i polarområdene. Et sikkerhetspolitisk perspektiv”, artikkel i Norsk Militært Tidsskrift, hefte nr. 11, november 1974, s.455-466;
<http://ogskagestad.net/IntlSamarbPolaromrNMTnov74.pdf> .
- Olje og sikkerhet. Et polarpolitisk perspektiv, hefte utgitt av Den norske Atlanterhavskomiteé, mai 1975, 19 sider; <http://ogskagestad.net/OljeOgSikkerhetDNAKmai75.pdf> .
- Norsk Svalbard-politikk - Historiske holdepunkter, studiehefte utarbeidet for Utenriksdepartementets aspirantkurs mai 1975, 7 sider; <http://ogskagestad.net/NorskSvalbardpolHistorikkMai75.pdf>.
- ”The Frozen Frontier: Models for International Cooperation”, artikkel i tidsskriftet Cooperation and Conflict. Nordic Journal in International Politics (Universitetsforlaget, Oslo), vol.X, no.3, 1975, s.167-187;
<http://ogskagestad.net/FrozFrontierCoopConflictOct75>; jfr. også
<http://scholar.google.com/scholar?q=%22author%3AG.+author%3ASKagestad%22>.
- Norsk polarpolitikk. Hovedtrekk og utviklingslinjer 1905-1974. With a Summary in English. ISBN-82-09-013289. Bok utgitt ved Dreyers Forlag (Perspektivprosjektet), Oslo, august 1975, 302 sider. (studie nr.4 i serien ”New Territories in International Politics. Studies from the Fridtjof Nansen Foundation at Polhøgda”)
- Trade and Cooperation in the Barents Euro-Arctic Region, foredrag/presentasjon på symposium under *The 5th World Wilderness Congress and The 1st Northern Forum Conference*, Tromsø, 27. september 1993, manus 10 sider; <http://ogskagestad.net/TradeCoopBarentsRegionSep93.pdf> .
- Norsk polarpolitikk med fokus på nordområdene, foredrag/presentasjon på Nordområde-seminar ved *Roald Amundsens senter for arktisk forskning*, Tromsø 3. mars 1994, manus 10 sider; samt
<http://ogskagestad.net/NordomrSeminarTromsoeMars94.pdf> .
- ”Hvordan gir havressursene Norge påvirkningsmulighet i internasjonale fora”, foredrag på *Sjømilitære Samfunds Sjømaktseminar* i Ulvik (Hardanger) 30. august 2002, trykt som artikkel i Norsk Tidsskrift for Sjøvesen, nr.5, oktober 2002, s.28-35;

http://www.sms1835.no/xTest/faste_arrangement/Ulviksemina.../Foredrag%20nr%2009.ht; samt <http://ogskagestad.net/RessSjoevesenNSTokt02.pdf> .

- The Scope for Norwegian Commitments Related to International Research Operations on Jan Mayen Island, foredrag, *NATO Advanced Research Workshop*, Joint International Scientific Observation Facility on Jan Mayen Island, Radisson SAS Park Hotel, Fornebu, 13. november 2003, manus 18 sider; <http://ogskagestad.net/JanMayenNATO-ARWnov03.pdf>.
- "Nasjonale utfordringer i Nordområdene – sikkerhetspolitiske aspekter: Et dynamisk perspektiv", artikkel i *Norsk Militært Tidsskrift*, hefte nr.02, februar 2004, s.20-23; samt <http://ogskagestad.net/NasjonaleUtfordrNordomrNMTfeb04.pdf> .
- De norske besittelser i Nord-Ishavet – En sikkerhetspolitisk analyse, utredning utarbeidet i 1971 på oppdrag fra E-staben (Forsvarets Overkommando), avgradert og frigitt 27. mai 2004, nyutskrevet utg. 56 sider; <http://ogskagestad.net/NordIshavetSikkerhetspolAnalyse71.pdf>; jfr. også <http://scholar.google.com/scholar?q=%author%3AG.+author%3ASkagestad%22>.
- "The Scope for Norwegian Commitments Related to International Research on Jan Mayen Island", artikkel (kap.25) i S. Skreslet (ed.) *Jan Mayen Island in Scientific Focus*, ISBN 1-4020-2956-X, Kluwer Academic Publishers, Dordrecht, Nederland 2004, s.269-278; <http://ogskagestad.net/JanMayenSciFocus04.pdf> .
- "Polarnasjonen og jubiléumsåret", kronikk i *Farmann Newsletter*, Uke 30, 29. juli 2005; http://www.farmann.no/arkiv/2005/07/farmannkronikke_4.html#more; samt <http://ogskagestad.net/PolarJubelFarmannJuli05.pdf> .
- "Glemmeboken: Svalbardjubiléet 14. august", artikkel i *Farmann - Norsk Forretningsblad*, 24. august 2005, samt kronikk i *Farmann Newsletter*, Uke 34, 26. august 2005; http://www.farmann.no/arkiv/2005/08/glemmeboken_sva.html; samt <http://ogskagestad.net/GlemmebokenSvalbardFarmannAug05.pdf> .
- "Norsk nordområdepolitikk – med særlig vekt på forholdet til Russland", foredrag ved *Fiskeriforsknings seminar* in Tromsø 16. november 2006, manus 14 sider; <http://en.fiskforsk.norut.no/content/view/full/12173>; samt http://www.fiskeriforskning.no/fiskeriforskning/nyheter/seminar_og_konferanser/russlands_konomiske_v_ekst; dessuten <http://www.fiskeriforskning.no/layout/set/print/content/view/full/11976>; og <http://en.fiskforsk.norut.no/content/search?SearchText=verdiskapning&SectionID=21>; samt <http://ogskagestad.net/ForedragTromsoeNov06.pdf> .
- "Nordområdenes betydning for Norge", foredrag for *Ski Rotary Klubb*, Ski, 30. april 2007 (manus 15 sider); samt <http://ogskagestad.net/NordomrSkiRotaryKlubbApril07.pdf> .
- "Grei gjenbruk", artikkel (bokomtale) i *UDposten*, nr.2 (juni), 2007, s.18; <http://ogskagestad.net/GjenbrukUDpostenJuni07.pdf>.
- "Nordområdenes betydning for Norge", artikkel i tidsskriftet *Marg* (ISSN 1504-6427), nr.1 (februar) 2008, s.74-78; <http://ogskagestad.net/NordMargFeb08.pdf>.
- "Barentsbilder etter årtusenskiftet", artikkel (bokanmeldelse) i *UDposten*, nr.1, mars 2008, s.20-21; <http://www.fni.no/doc&pdf/UDposten108.pdf>; samt <http://ogskagestad.net/BarentsbilderUDpostenMars08.pdf> .
- "Den nye nordområdepolitikken. Barentsbilder etter årtusenskiftet", artikkel (bokomtale) i *Norsk Statsvitenskapelig Tidsskrift*, nr.1-2 (primo august) 2008, s.170-173; <http://www.idunn.no/?marketplaceld=2000&languageId=1&siteNodeld=8247414>; samt <http://ogskagestad.net/NordomraadepolNSTaug08.pdf> .

- "The High North – an elastic concept in Norwegian Arctic policy", artikkel i Institutt for forsvarsstudiers (IFS') prosjekt *Geopolitics in the High North*, 22. mai 2009; http://www.geopoliticsnorth.org/index.php?option=com_content&view=article&id=1%3Aan-international-research-project&catid=1%Aalatest-news&limitstart=1; samt <http://ogskagestad.net/HighNorthGeoNorMay09.pdf>; og <http://ogskagestad.net/HighNorthElasticConceptMay09.pdf>.
- " 'Nordområdene' ('The High North') – et elastisk begrep", artikkel i *Norsk Militært Tidsskrift*, nr.2/3 (juni) 2009, s.20-35; http://nor-miltids.com/NMT2009/NMT-nr_2-3-2009/skagestads%20_artikkel.pdf; samt <http://ogskagestad.net/HighNorthNMTjuni09.pdf>.
- "The High North: An Elastic Concept in Norwegian Arctic Policy", artikkel publisert på egen nettside, september 2009, 28 sider; <http://ogskagestad.net/HighNorthSep09.pdf>.
- "Sustainable Management of Marine Living Resources (fisheries) – A Core Element in the Norwegian Government's High North Strategy", foredrag fremført på symposiet *Sustainable use of Natural Resources in the Arctic*, Willem Barentsz Polar Institute, Groningen, 22. oktober 2009, manus 14 sider; <http://wbpi.webhosting.rug.nl/index.php?nr=129>; samt <http://ogskagestad.net/GroningenSymposiumOct09.pdf>; og <http://ogskagestad.net/GroningenHighNorthOct09.pdf>.

Summary: <http://wbpi.webhosting.rug.nl/index.php?nr=135>; samt <http://ogskagestad.net/GroningenSymposiumSummaryOct09.pdf>; og <http://ogskagestad.net/GroningenHighNorthSummaryOct09.pdf>.
- "Duurzaam beheer van levende mariene hulpbronnen (visserij) – Een sleutelement van de Strategie voor het hoge Noorden van de Noorse regering", nederlandsk språkversjon av foredrag fremført i Groningen 22. oktober 2009, publisert 22. desember 2009 av Kgl. Norsk Ambassade, Haag, på stasjonens nettside http://www.noorwegen.nl/News_and_events/Kultur/Diverse/-Lezing--Duurzaam-beher-van-levende-mariene-hulpbronnen-visserij---Een-sleutelement-van-de-Strategie-voor-het-hoge-Noorden-van-de-Noorse-regering/; samt <http://ogskagestad.net/GroningenNedlVersionDes09.pdf>.
- *The 'High North'. An Elastic Concept in Norwegian Arctic Policy*, FNI Report 10/2010 – hefte i rapportserie fra Fridtjof Nansens Institutt, august 2010, 22 sider; <http://www.fni.no/doc&pdf/FNI-R1010.pdf>; samt <http://ogskagestad.net/HighNorthFNIaug10.pdf>.
- "Arktiske utfordringer", artikkel (bokanmeldelse) i *UDposten*, nr.1, mars 2012, s.13; <http://ogskagestad.net/ArktisUDpostenMars12.pdf>.
- " 'The High North' – A Geographical-Political Concept, with Emphasis on Marine Resources Management", forelesning ved Universitetet i Bergen 28. januar 2013, manus 17 sider; <http://ogskagestad.net/HighNorthBergenJan13.pdf>.
- "Management of Living Marine Resources in the High North", artikkel i studieheftet *High North Study Tour 2013*, juli 2013, s.41-47; <http://www.barentswatch.no/Tema/Havrett/Internasjonal-havrett/Forvaltning-av-levende-marine-ressurser-i-nordomradene-/>; samt <http://ogskagestad.net/MarineManagementHighNorthJuly13.pdf>.
(sammen med Alf Håkon Hoel)
- "Forvaltning av levende marine ressurser i nordområdene", tema-artikkel i *BarentsWatch*, Havforskningsinstituttet (IMR), 23. august 2013, 3 sider; <http://www.barentswatch.no/Tema/Havrett/Internasjonal-havrett/Forvaltning-av-levende-marine-ressurser-i-nordomradene-/>; samt <http://ogskagestad.net/MarRessNordIMRaug13.pdf>.
(sammen med Alf Håkon Hoel)
- "Sektorprinsippet i norsk polarpolitikk (Del 1)", artikkel i *Norsk Militært Tidsskrift* nr.1 (mars) 2014, s.26-34; <http://ogskagestad.net/SektorDel1NMTmars14.pdf>.